

(i) Printed Pages : 4

Roll No. ....

(ii) Questions : 7

Sub. Code :

1	0	1	7	0
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	1
---	---	---	---

NEP U.G. Common-Skill Enhancement Course 1st Semester
(2125)

SOCIOLOGY : BASICS OF SOCIAL RESEARCH-I

Paper : SOCSEC1 (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 68

Note :— (1) Attempt **FOUR** questions in all, including Question No. I which is compulsory and selecting **ONE** question from each Unit. Each question in Units I to III is of **18** marks.

(2) For private candidates, who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

I. Answer any **SEVEN** of the following :

- (a) Two objectives of social research
- (b) Importance of social research
- (c) Define hypothesis.
- (d) Quantitative Research
- (e) Sources of hypothesis
- (f) Definition of the universe of study
- (g) Random sampling
- (h) Pure research
- (i) Action research
- (j) Define interview

7×2

UNIT—I

- II. Define social research and discuss its characteristics and features. 18
- III. Write an essay on the stages of social research. 18

UNIT—II

- IV. Explain the types of hypothesis and write their importance in social research. 18
- V. Discuss various types of sampling methods with examples. 18

UNIT—III

- VI. Write down the meaning and definition of schedule. Discuss their characteristics and objectives. 18
- VII. Discuss the characteristics of questionnaire and explain the types of questionnaires with examples. 18

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :-** (1) प्रश्न संख्या I जो कि अनिवार्य है, सहित कुल चार प्रश्नों के उत्तर दीजिए, प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न चुनिए। यूनिट I से III में प्रत्येक प्रश्न के 18 अंक हैं।
- (2) जिन निजी अभ्यर्थियों का पहले आंतरिक मूल्यांकन नहीं हुआ है, उनके द्वारा सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में प्राप्त अंकों को आंतरिक मूल्यांकन के बदले प्रश्नपत्र के अधिकतम अंकों के अनुपात में बढ़ा दिया जाएगा।

- I. निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर दीजिए :
- सामाजिक अनुसंधान के दो उद्देश्य
  - सामाजिक अनुसंधान का महत्व
  - परिकल्पना को परिभाषित कीजिए।
  - मात्रात्मक अनुसंधान
  - परिकल्पना के स्रोत
  - अध्ययन के क्षेत्र की परिभाषा
  - यादृच्छिक प्रतिचयन

- (h) शुद्ध अनुसंधान
- (i) क्रियात्मक अनुसंधान
- (j) साक्षात्कार को परिभाषित कीजिए।

7×2

यूनिट—I

- II. सामाजिक अनुसंधान को परिभाषित कीजिए और इसकी विशेषताओं एवं लक्षणों की चर्चा कीजिए। 18
- III. सामाजिक अनुसंधान के चरणों पर एक निबंध लिखिए। 18

यूनिट—II

- IV. परिकल्पना के प्रकारों की व्याख्या कीजिए और सामाजिक अनुसंधान में उनके महत्व को लिखिए। 18
- V. विभिन्न प्रकार की प्रतिचयन विधियों की उदाहरण सहित चर्चा कीजिए। 18

यूनिट—III

- VI. अनुसूची का अर्थ और परिभाषा लिखिए। उनकी विशेषताओं एवं उद्देश्यों की चर्चा कीजिए। 18
- VII. प्रश्नावली की विशेषताओं की चर्चा कीजिए और प्रश्नावली के प्रकारों की उदाहरण सहित व्याख्या कीजिए। 18

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :- (1) कुल चार प्रश्न करें, जिस ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ I ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ। ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ III ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 18 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ।

(2) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਧਾਂਤ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਪਰ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

- I. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੱਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :
  - (a) ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਦੇ ਦੋ ਉਦੇਸ਼।
  - (b) ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।
  - (c) ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

- (d) ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਖੋਜ।
- (e) ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਦੇ ਸਰੋਤ।
- (f) ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ।
- (g) ਬੇਤਰਤੀਬ ਨਮੂਨਾ।
- (h) ਸ਼ੁੱਧ ਖੋਜ।
- (i) ਕਿਰਿਆ ਖੋਜ।
- (j) ਇੰਟਰਵਿਊ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

7×2

ਯੂਨਿਟ—I

- II. ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲਕਸ਼ਣਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- III. ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ। 18

ਯੂਨਿਟ—II

- IV. ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਲਿਖੋ। 18
- V. ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਲੈਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ—III

- VI. ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- VII. ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18